દેશી રાજ્યોમા ટેક્સ્ટ બુક્સ, ઇનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મજુર થએલો અને કેળવણી ખાતાના
અધિકારી સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોના
ઉત્તમ સર્ટિફીકેટ પામો।

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૪

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
રચનારનુ ઠેકાણુ—શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનુ ઠેકાણુ—શાહપોર—સુરત.

છાપનાર—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.
છાપવાનું ઠેકાણુ—"શંકર" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ચૌટાના પુલપર
ટાંકી પાસે-સુરત.

નવી સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૦ પ્રત ૩૦૦૦

સંવત ૧૯૮૦] [સને ૧૯૨૪
કિંમત રૂ. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે નં૦ B. A. P. ૬૫ તા. ૧૪-૧૧-૧૯ થી.

ચોથા ધોરણની ભૂગોળની

પ્રશ્નોત્તરમાળા ભાગ ૧, કિંમત સાડા ચાર આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં
ઈનામ તથા લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કરી છે.

મુંબઈ ઈલાકાની ૧૧૨૫૦

ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા માટે

અભિપ્રાય

રા૦ રા૦ ભાઈચંદ પુંજાદાસ શાહ
સાદરા તાલુકા સ્કુલના હેડ માસ્તર સાહેબ,
પોતાના તા૦ ૪-૧૦-૧૯૧૯ ના પત્રમા લખે છે, કે

“ સલામઃ—“ ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ભાગ ૧ ” આપના તરફથી મળી તે અવલોકતાં તેના સંબંધમાં મને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે આપે આ પુસ્તક રચવામાં શરૂઆતની કેળવણી માટે લોકમાન્ય પ્રશ્નોત્તર-

[illegible]આપ્યું છે. આ પુસ્તકની રચનાથી ભૂગોળના શિક્ષણમાં ટ્રેન્ડ અનટ્રેન્ડ અને સાધારણ કેળવણી પામેલાને પણ સરળતા થઇ છે. પુસ્તકની રચના અને શિક્ષણશૈલી એ બે ભિન્ન છે. તેમાં આપે શિક્ષકોને ભૂગોળ શિખવવા માટે પુસ્તક વાચનમાં તથા તે ઉપરથી બાળકોને સમજાવતા જે કાળક્ષેપ થાય છે તેનો ખાસ અટકાવ આ પ્રશ્નોત્તરમાળા વાપરવાથી થાય, એવી યોજના કરેલી જણાય છે. હરેક શિક્ષક ધ્યાનપૂર્વક પુસ્તક વાંચે, વિચારે અને પછી નોટ કરી તે શિખવે ત્યારેજ ભૂગોળનો વિષય બાળકને સમજાવી શકે છે, આ બધું પ્રશ્નોત્તરમાળામાં સ્પષ્ટપણે ખુલાસાવાર અને વિગતવાર આવી જાય છે, તેથી મારા શિક્ષક તરીકેના અનુભવથી જણાવું છું કે આ પુસ્તક શિષ્ય, શિક્ષકો અને સામાન્યજ્ઞાન મેળવવા ઇચ્છતા જનસમુહને ઘણુંજ ઉપયોગી થઇ પડે તેવું આલેખાએલું છે. આનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકો જલદી આ વિષયમાં પારંગત થઇ શકે છે.”

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર
સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૯-૧૯થી

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં
ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યાં છે.

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી
સાહેબની ઓફિસના નં० ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯ ના
પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે, કે

બીજા ધોરણના

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

વાં. હ. સા. આ. ના ૨૬°/૬ તા. ૧૭-૧૨-૧૯ થી
આ સ્ટેટની નિશાળોમાં ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર
કરવામાં આવેલ છે

પ્રકરણ ૧. આંકનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૧.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક? ૨॥ કેટલા દશક? ૭॥ એટલે કેટલા દશક?

૨) ૧૨॥, ૧૫; ૧૭॥, ૭૫, ૮૭॥, ૨૨॥ના દશક કેટલા?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો? ૨૫ એટલે કેટલા સો? ૭૫ એટલે કેટલા સો?

૪) ૧૨૫, ૧૫૦, ૧૭૫, ૨૫૦, ૩૨૫, ૩૭૫ના સો કેટલા?

૫) ૦॥ દશક, ૦। દશક, ૦॥। દશકના એકમ કેટલા?

૬) ૦॥ સો, ૦। સો, ૦॥। સો, ૧। સો, ૨॥ સો, ૩। સો, ૭॥ સો; પોણી નવસો એટલે કેટલા?

૭) ૧૬×૦।, ૩૨×૦॥, ૪૮×૦॥।, ૫૮×૧। કેટલા?

૮) ૧૬×૨॥, ૩૨×૫, ૪૮×૭॥, ૫૨×૧૨॥ એટલે કેટલા દશક?

૯) ૮×૦।, ૧૫×૦॥, ૩૫×૦॥।, ૪૩×૧।, ૫૪×૧॥, ૬૭×૨॥?

૧૦) ૮×૨૫, ૧૫×૫૦, ૩૫×૭૫, ૪૩×૧૨૫, ૫૪×૧૫૦, ૬૫×૨૫૦ એટલે કેટલા સો?

૧૨) ૫૦+૨૫, ૭૫+૫૦, ૧૨૫+૭૫, ૧૫૦+૧૨૫, ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫-૧૫૦, ૮૭૫-૧૨૫, ૭૫૦-૨૫૦, ૧૨૫૦-૨૫૦, ૧૨૫૦-૧૨૫, ૭૫૦-૫૦૦, ૩૫૦૦-૨૫૦, ૩૭૫૦-૭૫૦; ૨૨૫૦-૧૧૨૫ એટલે કેટલા?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦, ૨૨૫૦-૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાંનુ કોષ્ટક.

૧॥ પાઇ =૧ અધેલો
૩ પાઇ =૧ પૈસો (સવાગો)
૨ પૈસા =૧ ઢબુ (અઢીકો)
૪ પૈસા =૧ આનો, આની
૨ આના=૧ બેઆની
૨ બેઆની=૧ પાવલી
૨ પાવલી=૧ અડધો
૨ અડધા=૧ રૂપીઓ
૧૫ રૂપીઆ=૧ ગેણી

---

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨ પાઇ=૧ આનો
૧૬ આના=૧ રૂપીઓ

---

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું.

૧૬ વીસવાસી=૧ બદામ
૧૬ બદામ =૧ દોકડો
૧૦૦ બદામ =૧ આનો
૧૦૦ દોકડા =૧ રૂપીઓ
૧૬૦૦ બદામ =૧ રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥ રૂપીઆભાર =૧ અધોળ.
૪॥ જુના પૈસાભાર=૧ અધોળ.
૪॥ ટાંક =૧ અધોળ.
૨ અધોળે =૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક =૧ પાશેર.
૨ પાશેર =૧ અચ્છેર.
૨ અચ્છેર =૧ શેર.

---

૪૦ રૂપીઆભાર =૧ શેર
૭૨ જુના પૈસાભાર =૧ શેર
૮૬ નવા પૈસાભાર =૧ શેર
૪૦ શેર=૧ મણ
૫ મણ=૧ કોથળો
૭ મણ=૧ નાનો હારો
૧૨ મણ=૧ માણી
૧૬ મણ=૧ કળશી
૨૦ મણ=૧ ખાંડી
૨૧ મણ=૧ મોટો હારો
૨૪ મણ=૧ ભાર

૩૦ મણ=૧ ગાડી
૩૨ મણ=૧ બેડીઉં
૪૦ મણ=૧ મુડો
૧૦૦ મણ=૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોળવાનુ.
૪૮ શેર=૧ ધડી
૨૦ ધડી=૧ ભાર

(૬) સોનુ રૂપુ તોળવાનુ (દેશી)
૬ ચોખાભાર=૧ રતી
૪ મગ =૧ રતી
૩ રતી =૧ વાલ
૧૬ વાલ =૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણુ=૧ તોલો
૩૨ વાલ =૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું.
૮ રતી =૧ માસો
૧૨ માસા=૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનુ કોષ્ટક.
૧૨ નગ = ૧ ડઝન
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગુસ)
૨૦ નગ = ૧ કોડી (કુડી)
૧૦૦ નગ = ૧ સેકડો
૧૦ સેકડા = ૧ હજાર

(૯) કાગળ ગણવાનુ.
૨૪ તાવ=૧ ધા (દસ્તો)
૨૦ ધા =૧ રીમ
૧૦ રીમ=૧ ગાસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડા ભરવાનુ.
૨ આગળ=૧ તસુ
૧૨ તસુ =૧ ફુટ
૨ ફુટ =૧ ગજ
૨૪ તસુ =૧ ગજ
૩ ફુટ =૧ વાર
૩૬ તસુ =૧ વાર
૨૦ તસુ =૧ હાથ

(૧૧) અંતર માપવાનું કોષ્ટક.
૮ ઉભાજવ=૧ આગળ
૪ આગળ =૧ મુઠી
૩ મુઠી =૧ વેત
૨ વેત =૧ હાથ
૪ હાથ =૧ દંડ

૨૦૦૦ દંડ =૧ ગાઉ
૪ ગાઉ =૧ જોજન
૧ ગાઉ =૨॥ માઇલ

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનુ.
૧૨ ઇંચ = ૧ ફુટ
૩ ફુટ = ૧ વાર (યાર્ડ)
૨૨૦ યાર્ડ = ૧ ફર્લાંગ
૮ ફર્લાંગ=૧ માઇલ

૫૨૮૦ ફુટ = ૧ માઇલ
૧૭૬૦ યાર્ડ = ૧ માઇલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનુ.
૨૦ કાડી = ૧ વસો
૨૦ વસા = ૧ વીંઘુ

કાળદર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનુ કોષ્ટક.
૬૦ વિપળ=૧ પળ
૬૦ પળ =૧ ઘડી
૭॥ ઘડી =૧ પહોર
૮ પહોર, ૬૦ ઘડી =૧ દિવસ
૭ દિવસ=૧ અઠવાડીઉ
૧૫ દિવસ=૧ પખવાડીઉ
૩૦ દિવસ=૧ મહીનો
૧૨ મહીના=૧ વરસ
૫૨ અઠવાડીઆ=૧ વરસ
૩૬૦ દિવસ=૧ વરસ

---

૬૦ સેકંડ =૧ મિનિટ
૬૦ મિનિટ=૧ કલાક
૨૪ કલાક =૧ દિવસ
૩૬૫ દિવસ =૧ વરસ

---

૧ ઘડી =૨૪ મિનિટ
૧ પહોર=૩ કલાક

પ્રકરણ ૩. પોણાનું મુખગણિત.

મનોયત્ન ૨.

૧) અધીં ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૦॥। ગજ લુગડું લીધુ, બીજુ ૦।। ગજ લીધુ તો કેટલુ થયું ?

૩) ૨૭ માં ૦॥। ઉમેરું તો કેટલા થાય?

૪) ૬૨। મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦॥। મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા?

૫) ૪૫+૦॥।, ૪૭+૦॥।, ૩૭॥+૦॥।; ૬૯॥+૦॥। કેટલા?

૬) ૦॥।+૪૦॥; ૦॥।+૬॥।; ૦॥।+૪૭, ૦॥।+૭૨ કેટલા?

૭) કઈ સંખ્યામાંથી ૦॥। લઈએ તો ૪૫॥।, ૪૮, ૩૮। ને ૭૦॥ રહે?

૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય?

૯) ૧॥ શેર દૂધમાંથી ૦॥। શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું?

૧૦) મારી પાસે રૂ ૦॥ છે, તેમાં શું ઉમેરું તો રૂ ૦॥। થાય?

૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬॥ હતા, તેમાંથી રૂ. ૦॥। ખોવાઈ ગયો તો કેટલા રહ્યા?

૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦॥। ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું?

૧૩) ૬૫।−૦॥।; ૬૭॥−૦॥।, ૪૮॥।−૦॥।, ૬૩−૦॥। કેટલા રહે?

૧૪) ૧૭×૦॥।; ૨૩×૦॥।, ૪૭×૦॥।; ૯૯×૦॥।, ૬૭×૦॥। કેટલા?

૧૫) એક તપેલામાં ૦॥। મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે?

૧૬) એક રૂપીઆનું ૦॥। ગજ તો રૂ. ૫૭નું કેટલું?

૧૭) ૦॥। ગજનું એક ગજવું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લૂગડું વપરાશે?

૧૮) રૂ. ૦॥।નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું?

૧૯) એક આનાનું ૦॥। શેર તો ૨૪ શેરનું શું?

૨૦) એક છોકરાને રૂ ૦॥। આપીએ તો ૨૭ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઈએ?

૨૧) એક શીશીમાં ૦॥। શેર સાહી માય તો ૬૦ શીશીમાં કેટલી માશે?

૨૨) મહીને ૦॥ મણ ચોખા જોઇએ તો ૨૭ મહીનામા કેટલા જોઇએ ?
૨૩) એક માણસને ૦॥ શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલું જોઇએ ?
૨૪) એક શેર બદામનો રૂ ૦॥ પડે તો ૧૨ શેરનુ શુ બેસે ?
૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટના ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ?
૨૭) ૫૯ પોણુ ? ૬૯ પોણુ ? ૭૯ પોણુ ? ૪૯ પોણું કેટલા ?
૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલે.
૩૦) પોણાની બબ્બેની પનાખી બોલો
૩૧) એક કડીઓ દરરોજ રૂ ૦॥ કમાય તો ૩૯ કડીઆ ૮ દિવસમાં શુ કમાશે ?
૩૨) રૂ ૧૩॥ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનુ શુ ?
૩૩) પોણા રૂપીઆમા ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?
૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?
૩૫) પોણા કાગળમાથી ૦। કાગળ કેટલા થશે ?
૩૬) જેટલા અડધા તેટલી ૦। પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?
૩૭) રૂ ૩૩માથી પોણો રૂપીઓ કેટલાને અપાય ?
૩૮) રૂ ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શુ મળશે ?
૩૯) રૂ ૩૩ છે, તેમા પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો રૂ ૪૫ થાય ?
૪૦) ૦॥ ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૭॥ ગજનું શુ ?

૧૧૨૫૦

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો એકની શી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૩૯ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬ા ગજ કપડામાથી ०ાા ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ ૨૭ના ૩૬ રૂમાલ મળે તો એક રૂમાલનુ શુ ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯ા ? કેટલા પોણે ૭૨ાાા ?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો ૩૩ાા થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ०ાા શેર ચદી જોઇએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલશે ?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
૪૯) ૩૯ પેડામાંથી પોણો પોણો પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ०ાા આનાનુ શેર કોળુ મળે તો રૂ ०ાાનુ કેટલુ આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણી સો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?

સવાયાનું મુખગણિત.

મનોયત્ન ૩.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩ાા મા ૧ા ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૮ાા રૂપીઆ હતા ને મારા ભાઈ ૧ા રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮ાાા+૧ા, ૬૭ાા+૧ા, ૫૬ા+૧ા, ૭૦+૧ા કેટના ?
૫) ૧ા+૪૫, ૧ા+૪૭ાા, ૧ા+૩૬ા, ૧ા+૭૮ાાા કેટના ?
૬) રૂ. ૭૮ાા છે તેમાથી ૧ા રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શુ રહ્યુ ?

૭) રૂ. ૪૫માંથી રૂ ૧। ધર્માદા કર્યો તો કેટલા રહ્યા ?

૮) ૭૮।।।–૧।, ૫૭।।–૨।, ૩૬।–૧।, ૧૦૦–૨। કેટલા ?

૯) ૪૦–૩૮।।।, ૬૮।।।–૬૭।, ૮૨।।–૮૧।, ૭૧।–૭૦ કેટલા ?

૧૦) સવા રૂપીઆમા શુ ઉમેરીએ તો ૨।। રૂપીઆ થાય?

૧૧) રૂ ૩।।। છે, ૫ રૂપીઆ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?

૧૨) ૯૯×૧।, ૭૫×૧।, ૬૯×૧।, ૫૯×૧।, ૭૯×૧। કેટલા ?

૧૩) ૩૭×૧।, ૬૭×।।, ૯૫×૧।, ૭૦૦×૧।, ૯૦૦×૧। કેટલા ?

૧૪) ૧। રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનુ શુ બેસે ?

૧૫) એક બંડીમા ૧। ગજ કપડુ જાય તો ૪૫ ગજમાથી કેટલી બંડી થશે ?

૧૬) એક મજુર રોજ ૧। રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમા શું કમાશે ?

૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે એક તપેનીનુ વજન ૧। શેર થાય છે તો બધી તપેલીનુ વજન કેટલા મણ થાય ?

૧૮) રોજ ૧। શેર લોટ વપરાય તો ૩૦ દિવસમા કેટલો વપરાય ?

૧૯) એક છોકરો ૧। શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલુ દૂધ પીશે ?

૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧। મણનુ શુ બેસશે ?

૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો

૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો

૨૩) ૯૯×૧।થી ૭૯×૧। સુધી ઉલટા બોલો

૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઇએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨૫) રૂ. ૧।નુ ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનુ કેટલુ આવે ?

૨૬) એક આનાનુ ૧। શેર કોળુ મળે તો રૂ. ૩)નુ કેટલુ આવશે ?

૨૭) હું ૪૧ માણસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગુ છું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલુ હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાનુ શુ આપવુ પડશે ?

૨૯) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટના રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણુ સાકરના રૂ ૧૭ા બેસે તો ૮ મણુનુ શુ બેસે ?

૩૨) કેટલા પાવલા મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમા ૦ા રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાથી ૦ા કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમા સવા રૂપીઓ કેટલાવાર છે ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેચીએ તો દરેકને શુ મળે ?

૩૭) સવા શેર વેગણનો એક આનો તો ૫૮ાા શેર વેગણનુ શુ ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧ા રૂપીઆ લેખે દરજીને મે ૪૩ાા રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ઢગલીઓ થશે ?

૪૦) એક તાકામા ૩૭ાા ગજ કપડુ છે, તેમાથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણ થશે ?

૪૧) ૫૫ રૂપીઆમા ૪૪ ટોપી લીધી તો એક ટોપીની કેટલી કિમત પડી ?

૪૨) કેટલીવાર સવા લઇએ તો ૮૮ાા, ૭૩ાા, ૪૭ા, ૧૦૭ા; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧ા આનો આપવો પડે છે, મે હજામને રૂ. ૫ આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરવી હશે ?

૪૪) ૪૨ાા રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૨ાા ? કેટલા સવા ૪૮ાા ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨ાા રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૪૮) ૧ાા આને શેર આદુ મળે તો ૧ાા રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૪.

૧) પૈસો એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર, રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર ઘી લીધું એમાં શું સમજ્યા ?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ? પૈસા કેટલા મૂકવા ?
૫) ૨ાા રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
૬) ૪ાા પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે ?
૭) અધોળ દવા મ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઈ ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદને એકકી વખતે કેટલું લેવું ?
૯) નવટાકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાક થાય ?
૧૦) નવટાકના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૧૧) નવટાક તેલમાંથી ૪ાા પૈસાભાર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૨) ૪ાા પૈસાભાર બદામમાં ૨ાા રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, ૧૦ રૂપીઆભાર, ૧૮ પૈસાભાર ક્યા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધુ મળી કેટલું વજન થયુ ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયુ તો કેટલુ રહ્યુ ?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમા કેટલી સૂંઠ નાખુ તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર અને પાશેર કેટલુ ?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલુ વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેર કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ?

૨૨) અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતા ૩ અધોળ રહ્યુ ત્યારે કેટલુ વપરાયું ?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ શીશીમા અચ્છેર માય છે. તો શીશી ભરવાને બીજી કેટલી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલુ વજન થયુ ?

૨૬) પોણોશેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?

૨૭) એકસો રૂપીઆથી પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવુ ?

૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય?

૨૯) પોણોશેર કોની કોની બરાબર છે?

૩૦) પોણોશેર દૂધમા પાશેર પાણી મેળવ્યુ તો કેટલુ વજન થયુ?

૩૧) શેરમાથી કેટલુ લઇએ તો પોણોશેર રહે?

૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા? પાશેરા કેટલા? નવટાંકા કેટલા? અધોળા કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?

૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે?

૩૪) આ રેતીના ઢગલામાથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરા, અચ્છેરા, અને શેરીઓ બનાવો

૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.

૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય? ૦॥ શેર લેવુ હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવુ?

૩૭) ૧૬ અધોળ તે કેટલા શેર? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના ૦॥। શેરના અને ૧। શેરના અધોળ કેટલા?

૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે પાશેરા કેટલા મૂકવા? ચારશેરના પાશેરા કેટલા?

૩૯) ૪૦ રૂપીઆ છે એનો ભાર કેટલો? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય?

૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામા પાચશેરી મૂકી છે ને સામા પલ્લામાં પાશેરો મૂક્યો છે તો કેટલુ તોળાશે?

૪૧) ૨॥ પાઇની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શુ બેસે?

૪૨) ૨॥ આનાનુ શેર દૂધ આવે ત્યારે ૦॥। શેરનુ શુ આપવું?

૪૩) ૧૩ આને શેર બદામ મળે તો પાશેરનું શુ આપવુ!

૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધુ ત્યારે તે કેટલુ થયુ ?

૪૫) શેરમા ૪ા પૈસાભાર ઓછુ દૂધ મળ્યુ ત્યારે પોણોશેર કરતા કેટલુ વધારે અથવા ઓછુ મળ્યુ ?

૪૬) પાંચશેર ને નવટાક ઘી છે તેમા કેટલુ નાખુ તો ૭ શેર થાય ?

૪૭) ૮ પૈસાનુ શેર દૂધ મળે તો નવટાકનુ શુ ? એક પૈસાનુ કેટલુ આવે ?

૪૮) ૮ પાઇનું પાશેર દૂધ આવ્યુ તો એક આનામા કેટલુ આવશે ?

૪૯) ૨ા શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?

૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆભારની બરાબર છે ?

૫૨) ૧ા શેર ને ૫ રૂપીઆભારના રૂપીઆભાર કેટલા ?

૫૩) ૪ પાશેરના નવટાક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?

૫૪) અઢી પાશેરના નવટાક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?

૫૫) ૨૦ રૂપીઆભાર તે કેટલા નવા પૈસાભારની બરાબર છે ?

૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧ા શેર થાય ?

૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?

૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૫૯) નવટાક લોટ ને ૪ા પૈસાભાર ઘી મળી કેટલુ વજન થાય ?

૬૦) અચ્છેર બદામ, ૫ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખુ તો એક શેર વજન થાય ?

૬૧) પોણોશેર ઘીમાથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયુ તો હવે કેટલા શેર રહ્યુ ?

૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મુકવા ?

મણની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૫.

૧) મણના શેર કેટલા ? કેટલા શેરનો મણ ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૨) ૧। મણના શેર કેટલા ? ૦॥। મણના શેર કેટલા ?
૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે ? અને સવા મણથી કેટલું ઓછું ?
૪) ૧॥ મણમાથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલુ રહે ?
૫) ૩૮ શેર ૦॥। મણથી કેટલું વધારે ? અને મણમા કેટલું ઓછું ?
૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણ કેટલા ?
૭) મણની દસશેરી કેટલી ? પાચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ? અધમણીઆ કેટલા ?
૮) ૨॥ મણ ૭ શેરના શેર કેટલા ?
૯) ૧। મણની પાચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી?
૧૦) ૧॥ મણમાથી પાચશેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧। શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?
૧૧) ૨૫ શેરમા ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૨) ૩૫ શેરમાથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાથી ૨૫ શેર ગળી ગયુ તો કેટલુ રહ્યું ?
૧૪) એક મણ ઘી આપવુ હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવુ ? પાચશેરથી કેટલીવાર તોળવું?

૧૫) મારે મણ દાળ જોઇએ છે, તેમા ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?

૧૬) અધમણીઓ, દસશેરી, અને પાચશેરી એક ત્રાજવામા મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?

૧૭) ૦॥। મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલુ ઓછુ ?

૧૮) મણમા ૧૦ શેર ઓછુ તે કેટલુ થયુ ?

૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવુ ?

૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય ? મણનો ૧૬ મો ભાગ શુ ?

૨૨) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય ?

૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યુ તો કેટલા મણ થયુ ?

૨૩) એક તામડીમા ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવુ હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?

૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અધોળ કેટલા ? મણના અધોળ કેટલા?

૨૫) ૧॥ મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ? અને ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ?

૨૬) શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ છે ?

૨૭) ૨॥ મણ ૩ શેરમા કેટલુ ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય ?

૨૮) ૦॥। મણમાં ૪॥ શેર ઓછુ તે કેટલુ ?

૨૯) પાવલાના ૨॥ શેર ચોખા મળે તો મણનુ શુ ?

૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનુ શુ પડયુ ?

૩૧) રૂ ૪૧ એ મણ ઘી મળે તો ૦॥। મણનુ શુ ?

૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તે કેટલા થયા ?

૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવુ હોય તો સવાશેરથી કેટલી વખત તોળી આપવુ ? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવુ પડે ?

૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ૦ાા મણ થાય ?

૩૫) ૨ાા મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા ?

૩૬) કેટલી પાચશેરીનો ભાર ૨ાા મણ જેટલો થાય ?

૩૭) અધમણીઆ ને પાચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવુ ?

૩૮) મારી પાસે દશશેરા છે, તેનાથી ૨ાા શેર શી રીતે તોળી આપવુ ?

૩૯ મારી પાસે ૧ શેરનુ, ૩ શેરનુ, ૯ શેરનુ અને ૨૭ શેરનું એવા ચાર કાટલા છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવુ !

૪૦) ઉપલા કાટલા વડે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવુ ?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિમત સંબધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલુ થાય ? અચ્છેરનુ બમણુ કેટલુ ? પાશેરનુ બમણુ કેટલુ ? નવટાકનુ બમણુ કેટલુ ? અધોળનુ બમણુ કેટલુ ? સવા રૂપીઆભારનુ બમણુ કેટલુ ?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલુ થાય ? દશશેરનું બમણુ કેટલુ ? પાચશેરનુ બમણુ કેટલુ ? અઢીશેરનુ બમણુ કેટલુ ? સવા શેરનુ બમણુ કેટલુ ?

અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો શેરનુ શું ? જ. રૂ. ૨)
પાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનુ શુ? જ. રૂ ૨)
નવટાકનો રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
અધોળનો રૂ ૧) પડે તો નવટાકનું શુ ? જ. રૂ. ૨)

અધમણનો રૂ. ૧) પડે તો મણનુ શુ ? જ રૂ. ૨) દશશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અધમણનું શુ ? જ. રૂ ૨) પાંચશેરનો રૂ, ૧) તો દસ શેરનુ શુ ? જ રૂ ૨) અઢીશેરનો રૂ ૧) પડે તો પાચશેરનું શુ ? જ રૂ. ૨) સવાશેરનો રૂ. ૧) તો ૨॥ શેરનુ શુ ? જ. રૂ. ૨).

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણુ લીધુ ? જ. બમણું કિંમત કેટલા ગણી આપી ? જ. બમણી. બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. બમણી. ચાર ગણુ વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. ચારગણી. આઠ ગણુ વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે ? જ. આઠ ગણી.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણુ વજન લઇએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણુ મળે ? જ. બમણુ ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ ચાર ગણુ વજન મળે. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ? જ

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણુ વજન મળે.

શેરનુ અડધુ કેટલુ ? અચ્છેરનુ અડધુ ? પાશેરનુ અડધુ ? નવટાકનુ અડધુ ? અધોળનુ અડધુ કેટલુ ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનુ અડધુ કેટલુ ? દસશેરનું અડધુ ? પાચશેરનું અડધુ ? અઢીશેરનુ અડધુ ? સવાશેરના અધોળા કેટલા ? સવાશેરનુ અડધુ ?

શેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનુ શુ બેસે ? જ. રૂ. ૦॥.
અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનુ શુ બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
પાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાકનુ શુ બેસે ? જ રૂ ૦॥.
નવટાકનો રૂ ૧) પડે તો અધોળનુ શુ બેસે ? જ રૂ. ૦॥.
અધોળનો રૂ ૧) બેસે તો સવા રૂપીઆભારનું શુ પડે ? જ રૂ ૦॥
મણનો રૂ ૧) પડે તો અધમણનુ શુ બેસે ? જ. રૂ ૦॥.
અધમણનો રૂ, ૧) પડે તો દસશેર કે ૦ા મણનુ શું બેસે ? જ રૂ ૦॥.
દસશેરનો રૂ. ૧) બેસે તો પાચશેરનુ શુ બેસે ? જ. રૂ. ૦॥.
પાંચશેરનો રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું શુ બેસે ? જ રૂ. ૦॥.
અઢીશેરનો રૂ ૧) બેસે તો સવાશેરનુ શુ બેસે ? જ રૂ ૦॥
સવાશેરનો રૂ ૧) બેસે તો દસઅધોળનુ શુ બેસે ? જ રૂ ૦॥.

ઉપરના હિસાબોમા તમે વજનનો કેટલામો ભાગ લીધો ? જ. અડધો ભાગ. કિમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો ? જ અડધો ભાગ વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ ૦॥ ભાગ વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ ચોથો ભાગ વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે જ સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો

ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨ મો ભાગ વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેમો ભાગ આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? **જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિમતનો આપવો પડે.**

કિમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ અડધો કિમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ ચોથો ભાગ મળે.

આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? **જ. ૪) કિમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજન મળે.**

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧। રૂપીઆભાર=૦॥ અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આકમા આવે તેના અધોળા થઇ શકે. રૂપીઆભારમા જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય જેમકે ૨૭॥ રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા અને ૨૭॥ શેરની અઢીશેરી કેટલી ? ૨૭॥–૧।=૨૨, ૨૨×૦॥=૧૧ અધોળ ૨૭॥–૧।=૨૨, ૨૨×૦॥=૧૧ અઢીશેરી.

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

સૂચના:—હિસાબ વ્યાવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

મનોયત્ન ૬.

૧) ૫ શેરના રૂ ૦ાાર્ત્ત તો મણનું શુ ?
૨) દસશેરના ૯ આના તો ૨ મણનુ શુ ?
૩) ૪ આનાનુ ૮ શેર તો ૦ાા આનાનું કેટલુ ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦ાાા આનાનું કેટલું ?
૫) રૂ ૦ાાનુ મણ તો ૧ આનાનું કેટલુ ?
૬) રૂ ૦ાાર્ત્તનુ મણ તો રૂ. ૦)આનું કેટલુ ?
૭) રૂ. ૧)નુ ૧ા શેર તો ૨ા મણ ૮ાાા શેરનુ શુ ?
૮) રૂ. ૨ાાએ મણ તો ૨૭ાા રૂપીઆમા કેટલા મણ આવે ?
૯) રૂ ૮)નુ મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનુ કેટલા મણ ?
૧૦) રૂ ૨૧)નુ ૧ા મણ ૨ાા શેર તો રૂ ૧)નુ કેટલુ ?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૭ પૈસા તો ૧ાા શેરનુ શુ ?
૧૨) ૫ પૈસાનુ ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનુ કેટલુ ?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬ા શેરનુ શુ ?
૧૪) મણના ૨ાા રૂપીઆ તો ૭ાા રૂપીઆનુ કેટલા મણ ?
૧૫) રૂ ૨૫)નુ ૧ાા મણ તો ૭ાા મણનું શુ ?
૧૬) ૩ મણના ૩ાાા રૂપીઆ તો ૨૭ મણનુ શુ ?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનુ કેટલુ ?

૧૮) ૦॥ મણ ૭ શેરનો ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨૪)નું ૬૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૧) રૂ ૧।નું ૧॥ મણ તો ૯૩॥। રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭॥ આનાનું કેટલું ?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો ૧૮॥। આનાનું કેટલું ?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦।નું શેર તો ૧। મણનું શું ?
૨૭) રૂ. ૨।નું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
૨૮) ૫ શેરનો ૧॥ રૂપીઓ તો ૧॥ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧)નું ૧॥ મણ તો ૨૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૧)નું ૦॥। શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૧) રૂ ૦।નું શેર તો ૬। રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૨) રૂ. ૦)ાનું અધોળ શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૧)નું ૧॥ મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧)ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧। રૂપીઆની કેટલી ?
૩૫) રૂ. ૧॥ની ૨॥ શેર બરફી મળે તો રૂ. ૩૬ ની કેટલી આવે ?
૩૬) મણ ઘઉમાંથી ૮ વખત સરખા ઢળત્રા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
૩૭) ૫૦ માણુસો વચ્ચે ૨॥ મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે એક માણુસે કેટલું પીધું હશે ?
૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧। મણની કેટલી ચઢશે ?

૩૯) રૂ. ૧ની ૨૩ શેર જુવાર મળે ૦ાા મણ ૮ાા શેરનુ ?
૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨ાા રૂપીઆમા કેટલી આવશે ?
૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે ?
૪૨) રૂ. ૧)નુ ૦ાા શેર ઘી મળે તો રૂ ૩૦૦)નુ કેટલુ ?
૪૩) ૧ા શેરના ૭ાા રૂપીઆ તો ૧ શેરનુ શુ ?
૪૪) ૧ાા શેરના ૭૫ પતાસા ચઢે તો ૨ાા શેરના કેટલા ચઢશે ?
૪૫) મણ કારેલાના ૨ાા રૂપીઆ તો ૦ાા મણનુ શુ ?
૪૬) રૂ ૬)નું ૧ાા મણ તો ૧ મણનુ શુ ?
૪૭) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો મણનુ શુ ?
૪૮) ૫ પાઇની એક પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?
૪૯) ૩ આનાનુ એક શેર તો ૧૨ આનાનુ કેટલુ ?
૫૦) રૂ ૧૬ાનુ ૧ાા મણ તો ૧૩ાાા રૂપીઆનુ કેટલુ ?
૫૧) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ાા રૂ.નુ કેટલુ ?
૫૨) ૪ શેરનો ૧ા રૂપીઓ તો મણનુ શુ ?
૫૩) રૂ. ૯)નુ ૧૩ાા મણ તો ૭ રૂપીઆનુ કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬ાનુ ૧૩ મણ તો ૩૭ાા રૂપીઆનુ કેટલુ ?
૫૫) ૨૧ શેર ચાના રૂ. ૨૬ા બેસે તો રૂ. ૩ાાામા કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનુ શુ ?
૫૭) રૂ. ૨ાાથી રૂ. ૭૨ાા રૂપીઆ એ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧ાાની એક એવી ૭૩ાા રૂપીઆની કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩ાામાં રૂ. ૧ાા કેટલીવાર છે ?
૬૦) રૂ. ૧ાા એ રૂ. ૭૩ાામા કેટલીવાર છે ?
૬૧) રૂ. ૪)નુ શેર તો ૫ રૂપીઆભારનુ શુ ?

૬૨) રૂ. ૫)નુ શેર તો ૩ પાશેરનુ શું ?
૬૩) રૂ ૮)નુ શેર તો રૂ ૬)નુ કેટલુ ?
૬૪) રૂ ૯)નુ શેર તો રૂ. ૨ાનુ કેટલુ ?
૬૫) રૂ ૪ાાનુ શેર તો રૂ. ૨ાનુ કેટલુ ?
૬૬) રૂ. ૨ાાનુ શેર તો રૂ. ૪૦)નુ કેટલુ ?
૬૭) રૂ. ૧ાનુ શેર તો ૧૦ આનાનુ કેટલુ ?
૬૮) રૂ ૧ાાનુ શેર તો રૂ ૪૯ાાનુ કેટલુ ?
૬૯) રૂ. ૧ાનુ શેર તો રૂ. ૪૮ાાનુ કેટલુ ?
૭૦) રૂ. ૦ાાનુ શેર તો રૂ ૯ાાનુ કેટલુ ?
૭૧) રૂ ૨ાાનુ શેર તો રૂ ૫૨ાાનુ કેટલુ ?
૭૨) રૂ ૦)≈ાનુ રૂપીઆભાર તો શેરનુ શુ ?
૭૩) રૂ ૦)≈નુ ૫ શેર તો મણનુ શુ ?
૭૪) રૂ. ૧ાનુ ૧૦ શેર તો ૧ા મણનુ શુ ?
૭૫) રૂ. ૩)નુ ૦ાા મણ તો ૨ાા શેરનુ શુ ?
૭૬) રૂ. ૦ાનું ૧ા શેર તો ૧ાા મણનુ શુ ?
૭૭) રૂ. ૨ાનુ શેર તો મણનુ શુ ?
૭૮) રૂ. ૨ાાનુ શેર તો ૧ નવટાકનુ શુ ?
૭૯) રૂ. ૯નુ શેર તો પાશેરનુ શુ ?
૮૦) રૂ ૨ાનુ શેર તો દસ રૂપીઆભારનું શુ ?
૮૧) રૂ ૮)નુ શેર તો ૧૮ પૈસાભારનુ શુ ?
૮૨) રૂ. ૪ાાનુ શેર તો ૮ અધોળનું શુ ?
૮૩) રૂ. ૭ાાનું શેર તો ૪ નવટાકનુ શુ ?
૮૪) રૂ. ૧૭ાાનુ શેર તો ૨ પાશેરનું શુ ?

૮૫) રૂ. ૨૧)નુ એક શેર તો ૩૭ રૂપીઆભારનુ શુ ?
૮૬) રૂ રાનુ શેર તો ૦ાા શેનુ શુ ?
૮૭) રૂ. પાનુ શેર તો ૧૨ અધોળનુ શુ ?
૮૮) રૂ. રાાનુ શેર તો ૧ાા અચ્છેરનુ શુ ?
૮૯) રૂ. ૩ાનુ શેર તો ૬ નવટાંકનુ શુ ?
૯૦) રૂ. ૨૨ાનુ રાા શેર તો ૯ રૂપીઆનુ કેટલુ ?
૯૧) રૂ. ૦નુ ૧૦ રૂપીઆભ.ર તો રાા શેરનુ શુ ?
૯૨) રૂ. ૦ાનું પાય રૂપીઅ.ભાર તો રાા શેરનુ શુ ?
૯૩) રૂ. ૦ાાનુ રાા રૂપીઆભાર નો શેરનુ શુ ?
૯૪) રૂ. ૦)≈નુ પાય રૂપીઆભાર તો ર શેરનું શુ ?
૯૫) રૂ. ૧૫)નુ ૭ાા રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનુ શુ ?
૯૬) રૂ. ૧૧)નુ મણુ તો ૪ અઢીશેરનુ શુ ?
૯૭) ૩ આનાનુ રાા શેર તો મણુનુ શુ ?
૯૮) રૂ ૦)≈નું રાા શેર તો મણુનુ શુ ?
૯૯) રૂ. ૦)≈ાનુ રાા શેર તો મણનુ શુ ?
૧૦૦) રૂ. ૦ા~નુ રાા શેર તો મણુનું શુ ?
૧૦૧) રાા શેરના ૩ આના તો ૦ાા મણનું શુ ?
૧૦૨) પાશેરનો ૧ાા આનો તો શેરનુ શું ?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧ા આનો તો શેરનુ શુ ?
૧૦૪) રા આનાનું નવટાંક તો ૧ અચ્છેરનું શુ ?
૧૦૫) રૂ. રાાનુ ૧ શેર તો રૂપીઆભારનુ શુ ?
૧૦૬) ૧ાા મણુના રૂ. ૮) તો ૧૫ શેરનુ શુ ?
૧૦૭) રૂ. ૫)≈નું મણ તો રૂ. ૧)≈નું કેટલુ ?

૧૦૮) રૂ. ૮)નું મણ તો રૂ. ૨।।નું કેટલુ ?
૧૦૯) રૂ. ૦।।≈નુ શેર ૧। શેરનું શું ?
૧૧૦) રૂ. ૦।≈નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૧૧) ૧। આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧। મણ ૩ શેરનું શું ?
૧૧૨) ૧૦ રૂપીઆભારના ૩ આના તો શેરનું શું ?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦।।। મણનું શુ ?
૧૧૪) રૂ ૦)≈।નું ૧। શેર તો મણનું શુ ?
૧૧૫) ૨।। શેરનો રૂ ૧) તો ૧।। મણનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦।≈નુ શેર તો મણનું શુ ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શુ ?
૧૧૮) ૨૭ પાઈનુ શેર દૂધ મળે તો ૨૭ આનાનું કેટલું ?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭।। આના તો શેરનુ શું ?
૧૨૦) રૂ. ૧।। એ મણ મીઠુ મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ ૧૨।।નુ મણ તો ૨।। રૂપીઆમા કેટલુ આવશે ?
૧૨૨) એક આનાનુ ૦।।। અધોળ ઘી મળે તો રૂ. ૧)નુ કેટલું ?
૧૨૩) રૂ. ૦)–નુ અધોળ ઘી મળે તો રૂ. ૦।।નુ કેટલુ ?
૧૨૪) ૨।। શેરના ૩ આના તો શેર ૦।≈નુ શુ આપવુ ?
૧૨૫) ૧। શેર દૂધનો એક આનો તો રૂ. ૧।નુ કેટલુ ?
૧૨૬) એક આનાનુ ૨।। શેર તો ૨।। મણનુ શૂ ?
૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનુ ૧ મણ તો ૨।। શેરનુ શુ ?
૧૨૮) રૂ ૦।≈નુ ૨।। શેર તો રૂ ૫। નુ કેટલુ ?
૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ધાનુ શુ ?
૧૩૦) ૧ રૂપીઆનુ ૦।।। શેર તો મણનુ શુ ?

૧૩૧) ૬ આનાનુ ૨॥ શેર તો મણનું શુ ?

૧૩૨) ૫૬ દોઢપાઇ વટાવીએ તો કેટલી પાઇ આવશે ?

૧૩૩) ૩૭॥ મણના કોઠારમાથી ૧॥ મણના કેટલા ટોપલા ભરાશે ?

૧૩૪) મારી પાસે ૩૧॥ મણ અનાજ છે કોઠારમા ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?

૧૩૫) રૂ. ૦॥ કેટલી વાર લઉ તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?

૧૩૬) રૂ. ૭૨માં ૦॥ રૂપીઆ કેટલીવાર છે ?

૧૩૭) રૂ. ૦॥ વાળી ૭૨ રૂપીઆમાથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?

૧૩૮) રૂ. ૫૫માથી ૦॥ રૂપીઆની એક, એવી કેટલી ચોપડી આવશે શું બચશે ?

૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ ૩॥ બીજે દિવસે રૂ. ૨॥, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨॥ અને ચોથે દિવસે રૂ ૧॥ ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો.

૧૪૦) ૩॥ મણ જુવાર, ૨॥ મણ ઘઉં અને ૬॥ મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪॥ મણ ૫ શેર ઘઉમાથી ૧॥ મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા.

૧૪૨) ૩૭॥ શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખુ તો ૧॥ મણ થાય ?

૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતા ૭॥ કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતા કેટલો વખત લાગશે ?

૧૪૪) રૂ. ૧)નુ ૨॥ વાર કપડું મળે તો રૂ ૭૦૦)નું કેટલું આવશે ?

૧૪૫) ૭૧ પાઘડીના રૂ. ૧૭૭॥ બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શુ બેસશે ?

. ૨) નું મણ ૦। ૭॥ શેર તો રૂ ૦। નું કેટલું ?
૨૯ આનાની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?
૧॥ રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૫ તસુનું શું ?
..૪) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી તો ૯ નારંગીનું શું ?
૧૫૦) ૧ લીટીમા ૯ શબ્દ માય છે તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે?
૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪॥ રૂપીઆ તો ૩ તસુનું શું ?
૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાથી રૂ ૦॥। વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?
૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ ૧॥ આપતા રૂ. ૪૯॥ ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?
એક નિશાળમા ૩૫ પેંડા વહેચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે ?
) કયા કયા પલાખાનો જવાબ, ૩૫, ૭૨, ૧૦૮ ને ૧૪૫ આવે ?
૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઇ આપતા રૂ ૧)ની પાઇ વપરાઇ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?
૧૫૭) ૬૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧॥ શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?
૧૫૮) રૂ ૧॥ છે બીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક"ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા "મુખગણિત શિક્ષક" આવશે ?
૫૯) રૂ ૩૭॥ મા ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું બેસશે ?
૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ ૩॥। બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે ?
૧૬૧) ૧૭ મણ બટાટાના રૂ ૪૨॥ તો રૂ ૨૫)મા કેટલા મણ આવે ?
૧૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે રૂ ૧૧૨॥ વહેચ્યા તો ૧૫ માણસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે ?

૧૬૩) ૪૭ ખુરશીના રૂ. ૧૧૭॥ બેઠા તો ૬૯ ખુરશીનુ શુ

૧૬૪) દોઢ રૂપીવાળી ૩૦ ચોપડીને બદલે રૂ. ૨॥ વાળી ચોપડી આપવી ?

૧૬૫) રૂ. ૮॥ માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂા. ૩૫) માં ? આવશે ?

૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬) બચાવું છુ તો રૂ. ૨૩૪) બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે ?

૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦) તો ૩૬ મણનું શુ ?

૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩॥ તો રૂ. ૫)માં કેટલી કેરી આવશે ?

૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨ તો ૫૧ મણનું શું ?

૧૭૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનુ શું બં

૧૭૧) રૂ. ૩૫માંથી રૂ. ૨॥ વાળી કેટલી નોટો આવે ને શું ?

૧૭૨) રૂ. ૨॥ વાળી ૩૫ ટોપી લેતા રૂ. ૦॥ વધ્યો ત્યારે કે રૂપીઆ હોવા જોઇએ ?

૧૭૩) કઇ સંખ્યાને ?॥થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?

૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરશી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ ?

૧૭૫) હું બજારમા કેટલાક પૈસા લઇ ગયો. ૯ પૈસાની રેવડી, અને ૨ પૈસાના બોર લીધા, પણ મારા મામા મળ્યા; તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા રહ્યા તો ઘેરથી હુ કેટલા પૈસા લઇ નીકળેલો ?

સને ૧૯૨૪

સમાપ્ત.